

CHARLES M. SCHWAB
Амерички Краљ Челика

ПУТ КА УСПЕХУ

Десет заповести за успех

ПРЕВЕО
Др. А. Ш.

БЕОГРАД
Издање Књижаре С. Б. Цвијановића
1929

ЧАРЛС М. ШВОБ
Амерички краљ челика

ПУТ КА УСПЕХУ

(Десет заповести за успех)

ПРЕВЕО
Др. А. Ш.

БЕОГРАД
Издање С. Б. Ђвијановића
1929

Штампарија М. Карића, Краља Петра 57

НАПОМЕНА

Чарлс Швоб је у правом смислу речи »self-made man«. Радећи неуморно, мислећи увек на то да самообразовањем допуни своје знање и усаврши своје способности, он је стално тежио напред и за кратко време од шест година успео да се од обичног фабричког радника уздигне до положаја генералног директора у Карнецијевим фабрикама челика. Данас он у америчкој индустрији челика заузима прво место и с правом га називају »американским краљем челика«.

Све што је Швоб постигао, постигао је сопственом снагом. Он је, према томе, био најпозванији да одговори на питање: Који пут води најsigурније успеху у животу? Са овим питањем се трговачки универзитет у Чикагу био обратио водећим личностима америчког индустријског и пословног живота, у намери да овим путем добије за своје слушаоце извесна практична правила и упутства за што успешнији рад у њиховом доцнијем позиву. Али одговори су били тако противречни да се универзитетски сенат нашао у недоумици, како да реши ово питање на које су његови студенти непопустљиво тражили одређен

и једносмислен одговор. Тада се сети један између тих младих људи и предложи да се универзитет обрати Ч. Швобу, јер ако то мора он да зна којим се начином и средствима најбоље осигурава успех у животу.

Тако је дошло до ових »десет заповести« као путоказа ка успеху.

За постанак ове књиге везана је једна карактеристична анегдота за американско схватање живота. Изасланику коме је чикашки универзитет био ставио у задатак да од Швоба затражи његово мишљење о истакнутом питању, није било тако лако да буде примљен од стално заузетог Швоба. Овај је, наиме, изјавио да не даје интервјуе, јер је његово време сувише драгоценог и сваки његов минут вреди сто долара. Али се изасланик тиме није дао збунити, него је ово питање решио на типично амерички начин. Он извади чековну књижицу, испуни чек на 3000 долара и замоли Ч. Швобу, не да му поклони, већ да му прода тридесет минута свога драгоценог времена. Швоб је био побеђен, он није примио новац али је дао интервју.¹⁾

---

1) Ове појединости извађене су из предговора који је проф. Д-р Р. Пенинг написао за немачко издање Швобове књиге.

По стенографском извештају универзитетског изасланика израђена је ова књига, у којој Швоб, на основу свога богатог искуства, младим, марљивим и свога циља свесним људима показује пут који води успеху. Не ради се овде о једној систематској расправи, већ о једном интервју-у. У излагању се због тога осећа на више места тон невезаног разговора. Али то не одузима књизи нимало од њене практичне вредности. Јер њени савети не долазе од неког кабинетског радника, већ од човека који стоји сав у практичном животу. Она није израђена за писаћим столом, у миру и самоћи, као плод дугог размишљања; она је постала усред вреве модерног индустријског живота; усред пословних дужности и садржи практичну животну филозофију једног човека од акције, исказану једноставно и без много улепшавања, али тим искреније и убедљивије.

Његови савети су трезвени и срачунати на реални живот, али они су у исто време врло озбиљни и захтевају снажну вољу и јако осећање дужности од младог човека који жели да напредује, да у својој струци да све што најбоље може и да тиме не само побољша свој друштвени положај и своје материјалне прилике, већ да нађе и унутрашњу срећу у убеђењу да је своју дужност испунио до краја. Али за то се од њега

тражи озбиљан и савестан рад, савесно испуњавање дужности и неуморан рад на самообразовању, а поред савесности и истрајности још једно више схваташе социјалних дужности, истинско демократско осећање и смисао за више вредности човечјег живота. Само ко васпитава сам себе у овом правцу постићи ће стваран успех у животу и испуниће дужност према своме народу.

То је савет који Швоб даје младој генерацији.

Да је омладина правилно схватила сву важност Швобових савета, доказује успех ове књиге у Америци и Немачкој где је она управо разграбљена. Надамо се да ће их и наша омладина примити к срцу, како у своме личном интересу, тако и у интересу свога народа. Пред њом стоје велики задаци, а циљ је овој књизи да јој покаже пут.

Преводилац.

ДЕСЕТ ЗАПОВЕСТИ ЗА УСПЕХ

Једино образовање које заиста вреди стећи, то је самообразовање.

Школско или универзитетско образовање може човеку мало да користи, сем што га научи да мисли и да свој дух концентрише на једну тему све дотле док је не схвати, и то схвати тако темељно, да је његов критички разум тиме апсолутно задовољен. *Шта* је неко у школи научио, то је у ствари сасвим свеједно, само ако су тиме његова способност мишљења и његов разум васпитани за логично функционисање и темељно и исцрпно мишљење. Грчки и латински језик, виша математика и сви они разноврсни предмети који се у школи или на универзитету уче, корисни су, додуше, сами по себи, али стварну вредност добијају тек онда кад чине солидну основу, на којој човек може сам себи да изгради један систем логичног и конзеквентно спроведеног мишљења.

Да би, због тога, ма која наука или професионална или пословна делатност била праћена успехом, човек се мора за њу искрено и поштено да интересује; он је мора волети, мора да је сматра за свога господара и заповедника; мора јој се сав предати, мора се за њу, као што библија каже, залагати целим својим бићем. Само ће тако успети да се у њој уздигне до савршенства.

Већ у раном добу живота млад човек мора бити на чисто с тим да пође једним од следећа два пута:

1. — Или да води пријатан и пун задовољства живот,
2. — или да постигне што већи успех у своме раду.

Он има између оба само да бира, али не може ни у ком случају обоје да споји.

Ја лично, имао сам много више задовољства у развоју индустрије него ли ма у чему другом. Нас Американце називају често нацијом материјалиста, а у извесном смислу ми то и јесмо. Шта више, ја се поносим тиме што сам син једне материјалистичке нације. Најлепши

и најпоноснији споменик, о коме бих могао да сањам, били би бескрајни редови фабричких димњака који би доказали индустријски напредак моје отаџбине. Зато треба, по моме мишљењу, да поштујемо и храбримо, да потстичемо и ширимо свако образовање које је кадро да помогне индустријско и привредно напредовање једне нације.

Али ово можемо само онда, ако имамо правilan појам о томе шта реч »образовање« управо значи. Највише је оно образовање које човека оспособљава да нешто створи, а у овом случају је свеједно, какав облик дајемо овој врсти образовања. Морамо научити да ценимо човека по ономе што је кадар да да. Ја имам према младом раднику који вешто уме да намести вентил, исто поштовање које осећам према неком славном хирургу који уме један компликован прелом костију да лечи по свима правилима лекарске вештине. И један и други су марљиво научили своје поље рада и савршено њиме владају.

Припадам финансијском саветодавном одбору трију универзитета, и то Корнел,

Лехај и Пенсилванија универзитета. А има једна реченица коју сам стално и неуморно проповедао за последњих дванаест година на састанцима нашег комитета где сам имао част да сарађујем са д-р Шурманом. Мисао коју сам ту увек понављао, у кратко је ова:

»Хтео бих, без икаквог устручавања, да вам кажем своје мишљење као послован човек. Истина, ја нисам никад уживао благодети универзитетског образовања, али оно на шта требастално обраћати пажњу нашим студентима, то је чињеница да они, после свршетка студија, нису код нас ни у мало бољем положају него радници који раде у фабрици; они располажу извесним знањем и могу да раде извесне послове, док су радници по радионицама научили извесне друге ствари и могу да раде извесне друге послове. Никад се, стога, код њих не сме да појави мисао о некој разлици у њиховом социјалном положају.

Право демократско осећање мора да пројмее сав данашњи социјални и индустриски живот. Ко друкчије мисли, ко друкчије осећа и друкчије ради, тај ће

у животу неминовно претрпети бродолом..
Ја са своје стране ценим механичара који уме да направи један беспрекоран предмет који ја не умем, исто тако као што тај механичар цени друге ствари које ја разумем, али он не. У извесном погледу он је, можда, боље и темељније изучен него ја. Млади људи који излазе са наших универзитета, морају да разумеју и присвоје овај појам, овај појам речи »образовање«, ово демократско гледиште, овај једини могући појам живота.

Ја сам увек заступао и проповедао ово гледиште, и то не само од рата на овамо, већ одавно пре рата. Увек сам имао осећање, и то непоколебљиво осећање да су најврлији грађани једне нације они који стварају велика конструкција дела, развијају нове индустрије и тако хиљадама радника прибављају послу, и то уз наднице које људима омогућавају да себе и своје породице издржавају пристојно и са конфором који остаје у разумним границама.

Пре неког времена, у току неусијленог ћаскања у једној од наших школа, изјавио сам да ће у будуће радници вла-

дати светом. Неки нетачан новински извештај о овој мојој изјави изазвао је погрешан утисак да сам из убеђења прорицао да ће једнога дана большевизам исто тако загосподарити Америком, као што данас господари Русијом. Добио сам, шта више, услед брзине којом се овај нетачни извештај пронео кроз америчку дневну штампу, и позив да постанем члан I. W. W.¹⁾ Шта сам онда казао, то понављам и данас, у ствари је ово:

»Радници, људи који нешто стварају, било руком било главом, постаће после рата стварни вође света. Народи неће данас више да им владају људи који су аристократи само по рођењу или по новцу. Аристократи будућности биће они људи који, у пословном животу или ма којим другим пољима рада, стичу признање оним што су учинили за напредак и благостање своје отаџбине или човечанства. Доћи ће време кад ће награда за свршени рад и указане услуге бити праведније расподељена. Али, по моме мишљењу, овај преображај пре ће

---

1) International Workers of the World = радикална левичарска странка у Америци.

имати облик мирног развоја или еволуције, него облик преврата или револуције.

Још данас сматрам себе исто тако радником као у оно доба кад сам у фабрикама челика Едгара Томзона укивао ексере за скромну надницу од једног долара. Зато, ако сад говорим о радничима, подразумевам под тиме, без икакве разлике, сваког ко ради. Човек који данас још ради својим рукама, али који обавља свој посао марљиво и са разумевањем, човек је који ће сутра радити својом главом, јер добро обављен мануелни рад води неминовно умном раду.«

Да би се могло поступати, како треба, са великим масама америчких радника — сваки од њих један владар, немојте то никад заборавити! — неопходно је потребно да водећи чиновници, директори, технички шефови, пословође и ма како се називали, у дну душе мисле искрено демократски; неопходно је потребно да су пројети правим духом. Неопходно је потребно да своје раднике сматрају сарадницима; неопходно је потребно да у дубини срца носе истински дух човечје, братске љубави. Свакако

не може бити сумње да наши раднички немири и незадовољства бивају великим делом изазвани неправедним поступањем и прекомерним истицањем једног погрешног става према надничарима од стране оних који њима господаре.

Из овог разлога залагао сам се увек, најревносније за то да се свима студентима и свима онима који се школују или сами образују за то да доцније опште са радницима, улије истински демократски дух. Сваки ко иде затим да постане другим људима директор, шеф или послодавац, треба најпре да стекне овај дух пријатељског, братског и човечјег учешћа према својим људима, јер иначе ће неизбежно, пре или касније, претрпети неуспех.

Можда ћете ме упитати: »Је ли то била тајна Вашег успеха, кад сте за време рата тако брзо развили бродоградњу владе?« Ако смем да кажем, а да у вашим очима не изгледам нескроман, признаћу: Тако је било. Радници у бродоградилиштима су тачно знали да не уображавам, као да стојим на неком постолју, да бих над њима замахивао.

бичем, већ да себе сматрам просто једним од њих. Јер су врло добро знали да сам и сам започео своју каријеру као нешколован радник и да сам годинама, без капута, у кошуљи, испуњавао своју дужност, вршећи без роптања, савесно, сваку врсту рада која ми се додели. Многима између њих било је такође познато да сам онда, кад сам преузео управу над фабрикама челика Бетлен, зашао право у наше фабрике и да су сви они које сам изабрао себи за сараднике, били људи који су тамо већ раније — а већина од њих, уз то, на врло скромним положајима — били запослени.

Ако желиш да те људи воле, мораши њих саме волети. Не може човек само да се прави као да некога воли и тиме да успе, јер нема уопште већег броја америчких радника који мисле својом главом, а који би се, на овакав начин, дали дуго вући за нос. Гдегод сам се појављивао, увек сам био свестан да моји људи стварно осећају дух другарства који ми је Бог тако милостиво усадио у срце и који ми је помогао да из свога

живота и сарадње са људима извучем неупоредиво више користи него многи други који нису имали срећу да буду такви. Радници у бродоградилиштима стајали су верно уза ме, јер сам и ја душом и срцем стајао уз њих.

А пошто се индустрија из године у годину развија све више, то морају млади људи као и сви они који се спремају да једном преузму неку водећу улогу, увидети све боље, како је важно умети поступати са људским елементом у предузећима. Треба нарочито жалити што су поједини апсолвенти универзитета обузети фиксном идејом да, благодарећи своме школовању, припадају некој вишеј сфери, а још више треба жалити што она код њих изазива радост која понекад граничи већ са охолашћу. Овакво духовно настројење, ова надменост, ова надувеност је њиховим послодавцима и радницима трн у оку — данас, може бити, у толико више што је рат много допринео да се искорени охолост, кастички дух и остале старомодне сваштарије које јако миришу на аутократију.

Највише успеха имају данас у својим индустријским предузећима они послодавци и управници који умеју да у срцима својих радника пробуде осећање заинтересованости у пословима. Г. Карнеци је, сасвим отворено, приписивао свој успех томе што је у својим фабрикама завео нов систем, по коме су марљиви и предузимљиви млади људи који су управљали његовим фабрикама, постали његови сарадници и учествовали у добити. Отада су сви пошли за његовим примером. Ми се много поносимо својим системом удела у добити, који смо завели у нашим фабрикама челика, пошто њима најмање три четвртине радника постају наши сарадници, јер имају удела у добити и вишковима које су директно сами створили својим интелигентним радом.

Велики напори који се сад чине, како би се створили бољи односи између послодавца и радника, потичу сви из истог духа који сам увек толико наглашавао, из жеље да се у нашим индустријским предузећима оствари боља слога и већа мера демократског духа. Ако је човеку

само срце на своме месту — а код већине људи то је, хвала Богу, случај — лако је наћи путева и начина да се живи и ствара у слози и узајамној сарадњи.

А како сам се ја лично подухватио овог самообразовања, за које сам вам мало пре рекао да је то једино образовање које вреди? Ево одговора: Кад је драги стари капетан Бил Џонз, неоспорно најспособнији практични стручњак свога доба за фабрикацију челика, био тако добар да ми да место са надницом од једног долара у фабрикама Бредок, којом је управљао г. Карнеци, обећао сам себи да ћу настојати свом снагом да индустрију челика упознам исто тако темељно, као што сам се некада трудио да послужујем и задовољим муштерије у бакалници, где сам први пут био запослен. Првог јутра, пошто сам ступио на рад, упита ме Бил да ли могу терати кола. Одговорио сам му да могу све да возим, јер сам се у овом послу био ваљано извежбао као кочијаш једних поштанских кола која су припадала моме оцу, а саобраћала између

Кресона и Лорета. — Али нисам дуго морао да терам кола за надницу од једног долара. Не!

Бацао сам се највећом ревношћу на сваки посао који би ми дошао под руку, а свеједно ми је било, колико бих часова радио. Једини часовник који ме је интересовао, био је мој будилник — и никад не бих заборавио да га навијем. — Не само што сам гледао да научим све што се у фабрици могло научити, већ сам поред тога још и читao све чега сам се могао дочепати из стручне литературе о фабрикацији челика, машинама за прераду челика, о гвожђу и рударству. У школи сам стекао извесно елементарно знање из хемије, а моћи ћете лако да појмите, како сам свој посао узимао озбиљно, ако вам кажем да је после венчања — узгред буди речено: оженио сам се врло млад; сматрам уопште да се човек треба рано да ожени — моја жена уступила своју собу за шивење, како би је претворили у хемијску лабораторију. Изрично кажем »ми«, јер се моја жена исто тако интензивно интересовала за мој рад, моје

студије и мој напредак као и ја сам.

Да нисам губио много времена, може се закључити, кад се дозна, шта се до-
годило приликом мoga првог представ-
љања г. Карнецију. Радио сам већ не-
колико година у фабрици, кад ме ка-
петан Бил једнога дана позва да одем
у канцеларију г. Карнеција и овоме рече:
»Андреја, стари друге, овај младић по-
знаје наше предузеће исто тако добро
као и ја сам«. Ова изјава — данас могу,
чини ми се, са добрым разлогом сматрати
да је била јако претерана — побуди
одмах интересовање г. Карнеција и од
тог тренутка имао ме је стално у виду.
Последица тога беше да сам тачно после
шест година од дана, кад сам први пут
као надничар ступио у предузеће, уна-
пређен за техничког директора.

Ово спомињем само зато да истакнем
још једном значај који лежи у томе да
се време у младим годинама искористи
марљиво и савесно, ако човек има амби-
цију да некад постигне свој циљ. Као
што рекох већ једном, млад човек мора
се определити благовремено да иде или
за уживањем или за успехом, а нико не

сме сам себе заваравати уверењем да се једно с другим може врло лепо и да споји.

Вршио сам стално експерименте, да бих, у колико ми је било могуће, тачно упознао хемијски састав поједињих врсти гвожђа и челика, као и њихову отпорну снагу, и проценат угљеника и мангана који је потребан да се материјал може искористити за поједине практичне сврхе. Сећам се још да смо једнога дана од Железничког Друштва »Пенсильванија« добили поруџбину, у којој је било детаљно назначено да поручене шине морају имати тачно прописан хемијски састав, а капетан Бил који никад није много марио за хемију, прасну том приликом са извесном нервозом и једва уздржаном љутњом: »Слушај, Чарли, та проклета хемија ће још једном упропастити целу индустрију челика!«

Био сам у могућности да научим врло много о фабрикацији челика, и то из два разлога: Прво, волео сам свој посао; и друго, био сам вољан да му се посветим без зановетања, како бих га повољно савладао. То су два главна пред-

услови за успех у ма коме позиву: треба најпре остварити први, да би други постао могућан и користан.

Отменог старог господина Џемза Хила упитали су једног дана: како може само да се сети тако огромног мноштва чињеница и бројева који се односе на железнички систем којим он управља? Његов одговор је гласио: »Лако се човек сети оних ствари које га интересују«. Ова кратка реченица исказује кратко и тачно једну велику истину. Човек се, наиме, не може присилити да научи нешто што не воли, као што од радника не сме очекивати добар успех онај који покушава да их силом натера на рад. Овде помаже само супротна метода! Али ако вам једном успе да човека заинтересујете за његов рад, онда његовом стварању нема више граница:

Мој омиљени пример, колико човек може да постигне самоваспитавањем у једној околини која му је симпатична, то је чувени Џон А. Брешер. У својој двадесетпетој години био је још механичар. Тада га једног дана замоли професор Ленгдон, велики астроном, да му

помогне при оправци телескопа. То је нашег механичара навело да се заинтересује за астрономију, и, својом истражношћу и жудњом за све већим знањем у својој специјалној струци постаде најзад најчувенији научник Сједињених Држава, председник многих техничких и астрономских друштава и академије, као и највећи фабрикант астрономских инструмената у целоме свету. Одато му је опште признање и многи универзитети одликовали су га почасним титулама. Али ипак је већ навршио тридесет година, док је најзад успео да се уздигне изнад свог скромног положаја конструкција инструмената.

Ако је неко стекао универзитетско образовање и за време студија био дољно паметан да искористи то драгоцено време, он ступа у свет наоружан знатним преимућствима која му, ако му је озбиљно стало до напретка, у доцнијим годинама могу бити врло корисна и драгоценна. Али с друге стране не треба заборавити да су многи од наших данас најспособнијих пословних људи тек касније стекли своје целокупно образовање,

своје знање и искуства, пошто су пре-
рано морали напустити школу. Покажите
ми младог радника или младог чиновника
који, се мржесте воље да се свом душом
посвети своме раду, има још и енергије
да искористи своје слободно време ради
усавршавања свога образовања, и ја ћу
без оклевања рећи: »То је човек који ће
нешто постићи и који ће имати успеха«.

Пословни живот је данас, у свима
својим радњама, постао тако невероватно
многостран и компликован, он је тако
тесно везан са финансијским приликама,
са међународним развитком и свакоднев-
ним новинама да је из дана у дан све
важније проширити свој дух, своју лек-
тиру, своја знања и своје образовање,
како би се постигао стварно замашан
успех. Наука је укинула старе методе
случаја, хемија је заменила некадашња
процењивања од ока; незнање не може
данас више опстати поред прецизног
знања.

Многе ствари које напредан посло-
вни човек мора данас да зна, не уче-
се у школама или на универзитетима,
већ се стичу тек у самом пословном

животу. Увек је било моје искуство да су се људи који су тек доцније морали накнадити више школовање — пошто га нису добили у младости — те се, због тога, бавили студијама које су им могле бити корисне у њиховој пословној каријери, посвећујући се тим студијама озбиљно и савесно, развили у предузимљивије и напредније раднике и шефове и имали више успеха него они који су веровали да су на универзитету научили све што им треба и због тога, употребљавали своје слободно време на начин који није баш био подесан да усаврши њихове способности за стручан рад. Човек који своје знање и способности, највећим делом, стиче самообразовањем, може се скоро увек чврсто поуздати у то да ће стечи боље образовање и много пре бити у могућности да га са коришћу примени, него онај коме је образовање тако рећи силом уливено и који, стога, никад није увидео, како је важно да га практично искористи. Наравно, увек и без изузетка је онај ко ради на самообразовању, неко ко воли свој посао и има амбицију да се припреми за што

боље напредовање у својој струци.

Често ми чини велико задовољство да разлику између чисто теоријског знања и оног знања које се стиче у школи искуства, илуструјем једним догађајем који је испричао г. Едизон. Неки млад дипломирани студент, прави феномен, ступи као асистент код г. Едизона и буде запослен у лабораторији; али из неког необјашњивог разлога никад није могао да у пракси искористи, како ваља, своје сјајно теоријско знање. С друге стране, његово арогантно понашање није баш доприносило да га његове колеге заволе.

Г. Едизон видео је ускоро, у чему је ствар: једног дана пружи ученом господину једну електричну сијалицу и замоли га да тачно израчуна њену запремину. Учени млади господин борио се неколико дана са својим проблемом: најзад донесе г. Едизону одговор. Г. Едизон баци само један поглед на његово решење и одговори мирно да је резултат погрешан. Господин академичар био је, наравно, тврдо уверен да је његов резултат тачан; на то г. Едизон узе сасвим

мирно сијалицу у једну руку а другом одломи врх. Затим напуни сијалицу водом, измери воду и доби за шездесет секунди апсолутно коректан резултат. Дипломирани студент морао је тада признати да сва његова компликована рачунања нису могла да му даду тачно решење.

Кад баш говорим о г. Едизону, пада ми на памет једна врло мудра изрека која, како се прича, потиче од њега, наиме: »Геније се састоји из 99% зноја, а само 1% божанске искре. Ни ја лично немам много поверења у тако зване рођене геније. Дајте ми кога ко је вољан да ради онолико колико његов задатак захтева, да искористи своје слободно време ради богаћења свога знања, и који се ревносно труди да не само рукама, већ и главом ради напорније него његов сусед, онда имам човека који много више вреди него тако звани геније који не сматра за потребно да ручним или умним радом проспе толико зноја. Велики вештаци америчког пословног живота нису никакви генији, већ без изузетка људи који су се са бескрајним стрпљењем и

марљивошћу пели са степена на степен лествица успеха. Већина њих нису апсолвирали универзитет, али биће мало њих који се нису са огромном истрајношћу посветили своме самообразовању.

Овом приликом хтео бих да напоменем још нешто што се не увиђа баш свуде, како сам се често могао уверити. Ретко се ко уздигао до истакнутог положаја, а да није у своме срцу гајио и љубав за племенитије ствари у животу, као што су музика, уметности, књижевност, поезија или ма шта друго што у људском срцу оставља трајан утисак. Иако је, наравно, неопходно потребно да човек у годинама свога школовања употреби своје најбоље снаге на то да се вљано спреми за свој позив у животу, ипак не би требало да се потпуно огради од свих тих утицаја који оплемењују и уздижу, јер у колико буде старији, у толико ће више у њима уживати.

Моја нарочита слабост је музика. Ја је волим. Волим је толико да сам увек настојавао да омогућим и свима својим људима да у њој уживају. У свима нашим фабрикама постоје управо сјајне капеле

те се нашим људима често пружа прилика да слушају добру музику и да се њоме наслажују и узвишују. Ствари ове врсте, као музика, уметност, поезија, утичу на човекову машту, а без маште данас нико не може да се уздигне до највише тачке у индустрији, пословном животу, финансијама или на ма коме другом пољу делатности.

Погледајмо једном, на пример, тестаменат познатог г. Фрика, једног од најгенијалнијих финансијера Америке. Чврсто сам уверен да јавност никад није ни сањала да је овај одлични пословни човек имао и интересовања и поштовања према свему најлепшем што је уметност створила. Г. Фрик важио је уопште као необично верзиран послован човек, потпуно апсорбован својим пословним дужностима у управи разних друштава у којима је имао удела; а ипак нам његов тестаменат открива у њему изненада љубитеља свега што је лепо и уметничко. По моме мишљењу његова ће успомена још дugo живети и дugo бити поштована, чак и кад други људи којима је јавност, може бити, за њихова живота

поклањала много више пажње, одавно буду заборављени. Мислим да смем поуздано рећи: Да је г. Фрик био лишен оне маште која га је оспособљавала да воли лепоту и уметност у животу, никад не би успео да освоји оно истакнуто место у индустрији које је стварно заузимао.

Машта се најбоље може развијати сталним тражењем све новог знања, а нова знања, као већином ствари које су корисне у животу, може се стећи само тешким напором. Звучи прилично баптално кад се каже: Најбрже напредује увек онај ко ради више него што му се стварно плаћа. Велики број људи греше, ако мисле да је њихов шеф једини који има користи, кад једном ураде више него што је фактички потребно. У истини, таквим се вишком рада најбоље користи онај ко га врши, јер тиме развија само своју вештину, своје искуство, своју истрајност и свој карактер. Наравно мора човек бити одушевљен за свој посао, кад хоће увек да уради знатно више него што је у поређењу са наградом стварно потребно. А одушевљење је даљи битан предуслов за успех.

Кад смо већ при томе да говоримо о особинама које су потребне за успех, не смемо заборавити ни оно нешто што се не да дефинисати и што се једноставно назива »индивидуалност«. Индивидуалност је за човека што је мирис за цвет. То је нешто бескрајно фино, несхвательво, а ипак бескрајно привлачно.

Индивидуалност се може такође култивисати. Човек са најпривлачнијом индивидуалношћу је онај ко је научио да води друге људе, који носи дух братске љубави у срцу, који се свакодневно труди да допринесе срећи других, који је увек ведар, готов на помоћ, несебичан, човечан и пун саосећања. Симпатична индивидуалност привлачи свуда; несимпатична природа одбија. Наравно, таква индивидуалност мора бити права, не сме бити само спољашњи сјај, не сме бити извештачена нити сме бити лажног изгледа. Ко за то није створен, не може себе никад да изгради у истинску личност. Личност се састоји у томе да буде право злато, а не само да изгледа као право злато. Наравно, човек најпотпуније индивидуалности не задо-

вољава се никад тиме што зна да је он права, израђена личност, већ настојава речима и делима да у то убеди и друге људе.

Са истинском карактерношћу везана је још једна друга мисао, пре бих рекао, друга велика истина: Највећи је доказ величине, бар у пословном животу, у томе да се и другима пружи прилика за напредовање. Г. Карнеши више је ужи-вао у убеђењу да је великом броју својих сарадника омогућио да доспеју до успеха и благостања него у томе да увећа своје сопствено богатство. Оно што ме је испу-њавало, може бити, највећим задовољ-ством у моме раду код фабрике челика »Бетлен«, јесте чињеница да је сваки од оних младих људи које сам у своје време изабрао за својих 15 сарадника, потпуно оправдао поверење и да данас материјално стоји сјајно:

Онај ко тежи да сву моћ задржи у својим рукама и да сав терет тешке одговорности коју намеће једно огромно пословно предузеће, носи на својим пле-ћима, осуђен је на неминовну пропаст. Он треба да изабере људе у које може

имати поверења, али онда треба да им и стварно поклони своје пуно поверење и да им дâ потребна овлашћења и неограничену слободу кретања за њихову иницијативу, и напослетку мора бити такав да може и сам уживати у њиховом успеху.

Кад сам у своје време реорганизовао фабрике челика »Бетлем«, означио сам сваком његово поље рада, изузевши генералном директору. Кад ме је једном неко упитао, какве би управо имале да буду дужности генералног директора, ја сам одговорио да у најбоље организованим пословним предузећима генерални директор не сме имати никаквих тачно одређених дужности; он мора бити потпуно слободан, како би могао да прати општи ток повереног му предузећа, и располагати са довольно слободног времена, како би могао да размишља и израђује нове планове. Задржао сам свој положај генералног директора у нашим фабрикама само дотле, док један од оних даровитих младих људи које сам себи изабрао из редова својих сарадника, не дорасте за положај вељаног директора.

Тај млади човек био је Евгеније Грес који је, кад сам га први пут запазио, заузимао скромно место скретничара за наше фабричне локомотиве. Он је умео вештије но ико други кога сам икад посматрао, да рукује скретницом. Кад сам му затим поверио да рукује једном тешком електричном дизалицом, он је њоме такође управљао боље но иједан други радник који је пре њега био на томе месту, и тако је ишло даље у све вишим положајима до којих се постепено уздизао. — Ускоро постаде он најспособнији стручњак за фабрикацију челика, без икаквог изузетка, у целој Америци, и заслуживао је с пуним правом онај милион долара и више, колико је примао у нашим најбољим пословним годинама. Евгеније Грес познаје челик од рудника до облакодера и њему више него икome другоме имамо да захвалимо што су фабрике челика »Бетлем«, у своје време, биле у могућности да америчкој влади лиферију 65% целокупног ратног материјала у пољским топовима свију калибара. Да би достигао до места које заузима данас у индустрији челика, Грес

је од почетка увидео да се најбоље улажени капитал састоји у напорном раду и да се он брзо увећава озбиљним студијама, јер ове оспособљавају човека да извуче шта више користи из свога тешког рада.

Оно што данас траже сви индустријски магнати, то није капитал, то су главе. Кад год се решавамо да ли да купимо неку нову фабрику или бродоградилиште или друго неко индустријско предузеће, увек се прво питамо: Да ли имамо већ и згодног човека или можемо ли наћи тога човека односно одговарајуће људе који би управљали новокупљеним предузећем? Г. Карнеци је једном изјавио: Ако би све његове фабрике челика преко ноћ изгореле, губитак не би ипак ни у пола био тако тежак као губитак организације коју је он основао; јер нове фабрике могу се лако подићи поново, али није тако лако створити другу, сличну организацију.

Сваки послодавац, сваки управник мора стално и будним оком да тражи младе људе који обећавају, који улажу сву своју снагу да повећају и умного-

струче своју способност, како у раду тако и у своме слободном времену, који доказују да им је жеља да ураде више него што се уговором од њих тражи, људе који једва чекају прилику да ураде више него свој специјални посао, људе који мисле даље од рада којим се тренутно баве.

Као пример хтео бих да вам наведем следеће: Један од оне петнаесторице младих људи које сам у своје време изабрао, био је сасвим млад стенограф, али он се ускоро показао тако спретан при изгради мојих пословних преговора тиме што је час чинио корисне предлоге, час ме опет подсећао на важне ствари, и што ми је на безброј других начина штедео и време и труд, те сам се брзо научио да се тако ослоним на њега да је временом постао један од мојих најбољих чиновника. — и он је то још и данас. Он се посвећивао интензивно дужностима свога положаја, учио и код куће, како би себе оспособио да ове дужности испуни што успешније.

Питате ме да ли вам могу навести десет заповести које воде успеху? Ну

да видимо! Мислим да би следећих десет савета могло сасвим добро да послужи овом циљу:

1. *Ради марљиво.* Марљив рад је за човека најбоље уложени капитал.
2. *Учи марљиво.* Знање оспособљава човека да његов рад буде интелигентнији и успешнији.
3. *Мисли самостално.* Непромишљен рад копа човеку гроб.
4. *Воли свој посао.* Онда ћеш и наћи задовољства да га потпуно савладаш.
5. *Буди тачан.* Половичне методе дају само половиничне резултате.
6. *Буди увек свестран свога циља.* Само тако можеш да се успешно бориш и победиш.
7. *Васпишавај се за карактерну личност.* »Личност« је за човека што је мирис за цвет.
8. *Буди готов на помоћ и дозволи да и други учествују у твоме успеху.* Прави доказ величине пословног човека лежи у томе да и другима да прилике да се подигну.

9. Мисли социјално. Само ако своме ближњем прилазиш са искреним саосећањем, можеш имати успеха као вођ народа.

10. У свему што чиниш, чини најбоље што можеш. Онај ко је учинио најбоље што је могао, учинио је све; ко је учинио мање него што је могао, није ништа учинио.

ЗАВРШНА РЕЧ

Упутство за заиста корисну употребу
»ДЕСЕТ ЗАПОВЕСТИ ЗА УСПЕХ«

Препоручено
од Б. Форбза са Универзитета La Salle.

Г. Швоб пружа читоцу у претходној листи десет врло једноставних заповести за успех. Само собом се разуме да ће само онај ко ове заповести стварно и послуша, бити кадар да из њих извуче практичну корист. Никоме неће помоћи да их само прочита, чак ни да их научи напамет. Укратко, њихова велика вредност за вас лежи више у њиховој примени него у познавању, — другим речима, у томе да животна правила г. Швоба приведете у дело.

Ево један врло целисходан и, као што је доказано, успешан план за употребу »Десет Заповести«: Набавите десет прилично великих картона и испишите на сваком од њих великим, јасним сло-

вима по једну од тих »Десет заповести«. Обесите затим сваког јутра један од ових картона на зид према своме месту за рад, тако да се јасно види, и покушајте да тога дана савесно поступите по његовом упутству. Идућег дана употребите други картон, и тако даље, док се не исцрпи цела серија. Затим отпочните изнова, док вам ових »Десет Заповести« не пређе у крв.

Прастаро психолошко искуство учи: ко стално врши једну врлину, неминовно стиче ту врлину и моралну снагу која лежи у њој.

ОДАБРАНЕ КЊИГЕ

	Дин.
Вагнер, Ш. ЗА ВЕЛИКЕ И ЗА МАЛЕ . . .	20.—
Емерсон, УПРАВЉАЊЕ ЖИВОТОМ (Превела Др. Исидора Секулић) . . .	35.—
Гизицки, П. САМО НАПРЕД!	10.—
Илић, М. П. ТАЈНА УСПЕХА У ЖИВОТУ (Учећи — Радећи — Мислећи.) . . .	5.—
Ле Бон, Г. ПСИХОЛОГИЈА ГОМИЛА (3. изд.)	30.—
Лобок, Џ. ЗАДОВОЉСТВА У ЖИВОТУ (С енглеског Драг. Јанковић)	30.—
Пајо, Ж. ИНТЕЛЕКТУАЛНИ РАД И ВОЉА	20.—
Пајо, Ж. ВАСПИТАЊЕ ВОЉЕ (3. издање).	30.—
Петровић, Урош. ЗА СВАКИ ДАН. (са предговром Слободана Јовановића) . . .	10. --
Рибо, Т. БОЛЕСТИ ВОЉЕ. (Прев. В. Вемић)	15.—
Спенсер, Х. О ВАСПИТАЊУ УМНОМ, МОРАЛНОМ И ТЕЛЕСНОМ	35.—
Ферстер, Ф. В. ВАСПИТАЊЕ ВОЉЕ . . .	6.—
Ферстер, Ф. В. СОЦИЈАЛНА КУЛТУРА . . .	10.—
Форд, Х. МОЈ ЖИВОТ И РАД (2. издање)	25.—

* ИЗДАВЧКА КЊИЖАРНИЦА
С. Б. ПВИЈАНОВИЋА, Београд
Палата Академије Наука

